

Any I

Barcelona 5 de Novembre de 1899

Núm. 33

Setmanari Catòlich-regionalista

—Hon es vostre capitá—ahon es vostra bandera
 Varen treure 'l bon Jesús — tot cubert ab un vel negre
 —Aquí es nostre capitá—aquí es nostra bandera.
 (Fragment de *Los Segadors*.)

Preus de suscripció

ESPANYA Y CATALUNYA FRANCESA

Un any (directament)	5 pessetes
Per corresposal	6 »
Un semestre.	3 »

Extranger y Ultramar preus dobles.

Número solt 10 céntims.

Centres de suscripció

Redacció y Administració: Carrer de Banys Nous, 20, principal, y á la Imprempta Antoniana, carrer de Gerona, 76, que es ahont deu dirigir-se tota correspondencia fins á nou avis.

No 's tornan los originals.

Bussó á l' entrada.

SUMARI —La Creu y la mort, per *Mossen Jacinto Verdager*. — Tristos amors, per *En Pere de Lluçà*. — In cruce vita, in cruce salus, per *En Joaquim de Ribot*. — Fulles seques, per *En Jaume Sauque*. — Excursió desde 'l carrer de l' Avellana á la torra del «Seny de les hores» de la Catedral, per *En Ramón N. Comas*. — Al Prelat catalá Doctor Torras y Bages, per *En Joseph Abril Virgili*. — Carta oberta, per *Mossen Salvador Bové*. — Sols per Deu, per *En Ignasi Rovira Coll*. — La Mare de Deu de les Sogues (continuació), per *En Va'eri Serra Boldú*. — Escripturnística. — Gazetilles.

La Creu y la mort

II

Lo día en que la Creu ha arrencada una ànima de les urpes de Lucifer, l'ha pujada al cel, y sana, salva y rebedora l'ha posada á les mans del Criador d' hon es sortida, es un dia de triomf per ella: Mes ¿Se quedarà á fruir, en sa companyia, de la gloria que li ha guanyada y del etern repós que li han afanyat los seus treballs y escarrasaments infinits? Axó no. La seva missió principal respecte aquella fiola seva l'ha complerta ja, mes li 'n queda una altra y no, perquè sia mes petita, la dexarà de cumplir.

Aquella bona ànima está ja fora de perill, felís y ditxosa en lo cel, mes resta en la terra son cos, immovil, ert, insensible y fet un objecte d' horror. Los homens n' han fugit, dexantlo tot sol entre quatre ciris de cera groga: donchs ella 'l vol acom-

panyar y 's posa tota drete en son capsal o estesa en ses matexes mans, com dihent als que s' en van esferehits: —¿Perque dexau aqueix germá vostre? ¿Perqué fugiu d' aqueixes inofensives despulles? Vosaltres les dexau, donchs jo les guardaré y les abrigaré ab lo mantell sagrat de mon respecte.—

Quan acostantse la hora del enterro, los sacerdots venen cantant lo *Miserere* ab una tonada que sembla un plor, la Creu baxa del capsal del llit y 's posa devant de tots, com per ensenyarlos lo camí del cementiri.

Quan lo fosser ha colgat sota la terra á aquell que, tal vegada, no cabia sobre d' ella, los acompanyants li resan un pare nostre y se 'n tornan. Cap d' ells se queda á ferli companyia; ni 'ls criats que 'l servían, ni 'ls afavorits que tant li deuenen, ni sos amichs mes íntims, ni sos pares, ni sos fills, ni la esposa que era la meitat del seu cor. No solament l' abandonan totes les persones, sinó també totes les coses, po-

dent exclamar com Job: nu he sortit de les entranyes de la terra y nu hi so tornat. Sos diners, sa casa, ses possessions ja estan en mans d'un altre; tot l' ha dextat sinó la Creu: ella fent pedestal de la seva tomba, continua col·locada amorosament sobre son cor.

Los morts son oblidats molt depressa per los vius: aquexos tenen tantes coses que 'ls hi trauhen del cap, que sa memoria s' hi va esborrant, esborrant fins á no quedarnhi rastre. Si algú hi ha que sia mes afectuós per los difunts y s' esforça en perpetuïsar en ell sa recordansa, ¡ay! á ell també li vindrá un día ó altra la hora de la mort y li tocará 'l torn de ser oblidat de la memoria dels vivents. Mes la Creu los recorda á tots, á aquestos y als altres, sens oblidarsen un, per dir á Deu sos noms en lo día del Judici universal; y també per dirlos als homens, que tot sovint han de demanar á la Creu del cementiri los noms que les generacions oblidaren.

Que hermosa es la sepultura sota la Creu, per humils y sencilles que sían una y altra, fan plegar los genolls, fan axecar los ulls y pregar. Pero que trista es una tomba sense aqueix signe adorable! Ja podeu enriqueirla de marbres de Carrara; ja podeu arreglendarhi columnes en bell mausoleu; ja podeu coronarla de relleus y d'estatues; ja podeu arrestellarhi 'ls carreus de pedra, fins á construir sobre un cadabre una segona piràmide de Khéops; abocauhi damunt tota la riquesa del mon, jamay será comparable á un pobre sepulcre en la terra nua coronat d' una Creu.

«Descanse en pau, diu ella, com dirigintse als que passen per allí, amichs ó enemichs. Si li guardau alguna malavolensa, si voleu pledejarli quelcom, si voleu axecarli guerra encara. dextaumel en pau. Si era pecador vosaltres també 'n sou; ajudaume á pregar al gran Just que baxá del cel per justificarvos á tots: tot pregant per ell pregareu també per vosaltres. ¿Quí s' atreviría á trencar lo son del que reposa á la meua ombra? Es un cristiá: per lo tant un fill meu, un hereu del cel. *Requiescat in pace.*»

La Creu es la companyia única que tenen los morts en lo cementiri. Ella sempre dretá y vigilant al mitx de tots aquexos oblidats de sos germans los homens, los aconsola de son criminal oblit. Ells dormen en la eterna son de la sepultura, pero ella vetlla sempre desperta tan de día com

de nit y ora per ells axecant com Moisés en la montanya los brassos al Senyor. Es quelcom del cel que guarda dels vents del mon lo diposit sagrat d' aquelles cendres, per quan la trompeta del Judici les eride á la Vall de Josafat; es quelcom de Jesucrist que te estojades aquexes despulles cristianes per lo día de la gran resurrecció.

JACINTO VERDAGUER, *Pvre.*

Tristos Amors

AL BON AMICH LO INSPIRAT ESCRIP·OR DE LA TERRA

En Jordi d' Osor

Esma perdut, sense dalit ni forsa,
raulit de fer dolor que 'l cor trosseja,
nave pujant, pujant per la soperba
restellera de singles y carenas
que ridolta amorosa lo meu poble.

Y á cada nova passa,
lo pit se m' aixamplava assaborintne
la frescor del pur ayre de montanya
y el cor que se 'm fa miques
quand deu viurer allá abaix á la plana,
apar s' ubriaqu-, á mida que m' atanso
ab bell cima'l qu' esguarda ma mirada.

Y ho fa es ben cert, ho fa; be se m' aixample
lo pit y apar que 'l cor se 'm esbadelli
tantost veig mes propera la carena
d' aquesta hermosa serre cadiana
qu' embolcallá ab amor ma edat primera.

Y ho fa, porque allí pensa
trovarhi lo conhort que ha temps li manca;
conhort que 'l va deixar perdut per sempre
en braços d' altre ser á qui estimava
ab amor sens igual, ab passió inmensa,
en tant que 'n pach sols li tornava
enutj y mala faç y greu quimera.

Oh Deu d' inmens amor, m' ànima trista
quin sofriment tan cruel des allavores:
may mes sò assaborit aquella ditxa
qu' assolía tantost si era á sa vora.

La meua fantasía
trovava sempre esbarjo en sa mirada,
puig que vessant amor, sadoll de joya
comparaba son rostre ab los bells rostres
que había vist pintats per mans divinas
en retaules d' altars, per major y gloria
del sol de tots los sols, Verge María.

¡Y com me va trahir la falsa aymada!
Quina burla mes cruel li inspira 'l diable

per esfonsar mon cor al desespero
mes ¡ah! qu' ella ¡pobreta! s' ho pe sava
poguerme contemplar llansant blasfemias
renegant del Senyor de cels y terra,
que dona refrigeri als cors que penan
y are á son pesar ha de guytarme
seré, ja ben tranquil, ferma la testa
guaridas del meu cor per divins balsams
les feridas crudels que ab son despreci
va obrirhi en jorn funest, en fatal diada.

Y en lloch d' aquells amors profans d' un dia
omplenan lo meu cor cayes dolçures
dolçures que han baixat de les celsties
regions del diví Amor, bo y deixondintne
la pau á mon esprit y la ventura
calmantne el desconhort que 'm consumia.

Per sort, de aqueixa vall desenfrenada,
pel bat de les pasions sols mantinguda,
ne so fugit, y ¡oh Deu! no vull tornarhi
que aqueix consol que sento á la meua ánime
fugiria tant prest tornes trovarmhi.

No, no; sols aci dalt d' eixa caren a
lo meu esprit retut pot hostatjar-se
ben lluny del vapoleix del mon préstech
respirant l' ayre pur de les singleres
d' aqueixa hermosa serra cadiana
qu' embolcallá ab a nor ma edat primera.

PERE DE LLUÇA

FULLES SEQUES

Com un roser que de mitj-dia
lo sol ardent ha corsecat
hont vá l' abella que somia
la mel que 'n treya 'l dematí,
també les flors he somiat,
flors de la vida que deixí.

*De l' infantese en les despulles
no hi he travat que seques fulles.*

Roses d' abril, llir d' ignocencia,
del temps l' eruga us ha perdut
y una rosada en vostre ausencia
m' haveu deixat dintre del cor;
sobre la terra m' ha caygut
y he dit, després de l' amarch plor:
*De l' infantese en les despulles
no he regat mes que seques fulles.*

Per tot puntejan les espines;
una alenada aspre de fel
corromp les flayres, com mes fines,
tot rosegant l' arbre dels anys,
fins qu' es podrit de soca á arrel,
trist monument de desengany!

*D' aquesta vida en les despulles
no hi vaig trovant que seques fulles!*

També cauran les tardorenques
fulles del àlbum del cor gran;
roses de bosch son bordissenques
que 'l bes y gel de fresca nit
sos bells colors esborrarán
hont molts abrils hi haurán escrit!
*Com en la tomba les despulles,
del àlbum gran cauran les fulles!*

Aixís quan passa una ventada,
si les mou l' ayre del recort,
ab fonda veu, dissimulada,
soles y tristes redirán
tot lo que calla 'l llavi mort,
mentre al abim redolarán!
*Les flors qu' obriren tes despulles,
com tú, tornaren seques fulles!*

JAUME SAUQUET.

IN CRUCE VITA, IN CRUCE SALUS

Inspirat estigué el senyor Devesa al grabar en l' escut de aquesta Revista les paraules que serveixen d' epígrafe á n' aquest article; perquè es indubtable que la Creu redemptora es lo millor segell de castís patriotisme ab que pot enjoyarse una publicació verament catalana, puig totes les glories de Catalunya nasqueren sots de la Creu y al escalf de la fé. Les antigues lleys de la terra respiran pietat catòlica per sos quatre costats, nostra nacionalitat perduda isquí en les creuhades contra els infidels, y en una paraula, les planes de nostra antiga historia están sagellades ab la grandiosa marca del mes devot catolicisme. En cambi si mirém l' historia contemporánea de nostra desgraciada Patria, de aquesta Patria que sempre será nostra, malgrat els esforços dels forasters, que per borrar sa fisonomia ens la han presa, de aquesta Patria que estimém mes que les nines de nostres ulls, mes que la sanch de nostres venes, tant com als fills de nostras mullers, perquè es nostra mare, perquè ho fou de nostres pares y es fruyt dels suhors de nostres antepassats, y jardí regat ab la sanch de nostres avis, si llegim donchs la historia moderna de nostra Patria, de aquesta Catalunya may prou estimada, y que no sempre ha sabut ser refractaria com debía al enmatzinador modernisme, trobarém que oficialment se ha esborrat d' ella la senyera redemptora de la Creu, y si devegades si ovira, es com á moble de luxu, ó un adorno de l' heràldica ó de l' estètica, puig no hi veureu el *in hoc signo vinces* del gran emperador. Per aixó al fullejar lo llibre de la novella Catalunya no hi trobém, no, les enciseres garnaldes de llorer, sino que habém de tencar los ulls ab horror, perquè 'ms fereix la vista la odiosa cadena del esclau, que 'l ferman y l' enrotllan.

Al donar Ludovich Pio en lo any 805 lo títol de primer compte de Barcelona á En Bara, ho feu per les victories que aquest capdill, juntament ab alguns caballers godos de esta ciutat y de Tarrasa alcansaren contra el rey moro Gomir, á quin expulsaren de Barcelona. Donchs es ben clar que la «corona comptal fou fabricada ab el cer de les sagnantes armes, encare calentes de tallar carn infidel: donchs es ben cert que 'l comptat de Barcelona fou instituit entre els gemechs dels ferits y agonitsants que á dolls donavan la sua sanch per Deu y la Patria.

Despullat en Bara de ses vestidures comptals per traïdor y desterrat á Fransa en la ciutat de Ruan en l' any 806: apanyorat en Bernat prop la cort de Ludovich per sa fidelitat y bons serveys, en l' any 828; mort Vifredo, anomenat també Jofre, en Pims de Fransa lo any 858, asesinat p' els venjatius parents d' un subjecte que ell había matat en Sarbona, perque se había atrevit á tirarli les barbes; y après d' un no molt llarch comptat den Salomón, vingué á cenyir la corona comptal en Vifredo el pelut, fill del desgraciat Jofre. ¡Qui no 's descobrirá devant de aquesta figura gegantina! ¡Qui no sent les fortes batagades del cor al trobarse demunt la tomba del primer compte lliure de Barcelona! Ell fou el capdill llibertador de son comptat, ell qui doná la sanch de les venes al rey En Carlos Calvo, ell qui honra les barres catalanes guanyades ensemps que la independència del seu comptat á forsa de nafres y ferides, ell qui sol ab sos vassalls llensá del seu territori la nissaga africana.

Si Vifredo en sa juvenesa cometé algún esguerro, allá en lo palau dels comptes de Flandes, bé prou que l' esborrá cumplint com déu tot cavaller cristiá.

Sembla que content y satisfet debía estar el Compte, obtinguda la independència y llibertat de son aymat terror, engalanat son escut ab les barres memorables, y embarrasat son musseu de Marta ab els trofeos guanyats en cent combats contra els infidels, mes no estava content, no, En Vifredo. Havía fet un cos nacional y volia donarli l' esprit. Per axó els últims anys de la seua vida hasta el 912 en que morí, els dedicá en alsar temples y mes temples, entre ells el incomparable de Santa Maria de Ripoll, astre de primera magnitud en el ordre arquitectònic, testimoni perdurable de la pietat del antich poble catalá, borrarí inmens per la Catalunya modernista y revolucionaria, y segell de glórias per la vera renaxensa catalana, que en la restauració del enrunat temple estava representada en la persona del infadigable catalá, el bisbe Morgades.

El comptat de Barcelona nasqué al escalf de la fé, y en la historia de la independència de aqueix matex comptat, Ripoll segella la primera plana. Donchs Catalunya es per la fé, y mént qui altra cosa diga.

Altres dies si tenim temps y humor, seguirem aquest estudi històric de Catalunya, per trauren la conseqüència de que nostra Patria ha florit junyida al arbre de la Creu.

JOAQUIM DE RIBOT.

EXCURSIÓ

desde 'l carrer de l' Avellana á la torra del «Seny de les hores» de la Catedral

TREBALL LLEGIT EN LA VETLLA DEL 21 D' OCTUBRE DEL 1898, EN LO «CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA.»

Al Sr. D. Joseph Fiter é In lés, primer President de l' Associació Catalanista d' Excursions científicas, primera societat excursionista d' Espanya, dedica aquest treball com á penyora d' alta consideració al fervent patrici,

L' Autor.

SENYORS:

Los qui havéu vingut á escoltar la lectura d' aqueix treball, anéu á sufrir dues decepcions. Pera anar desde 'l carrer de l' Avellana á la torra del «Seny de les hores» no es qüestió de recorre la Seca, la Meca, ni la vall d' Andorra, segons mos propòsits, sino agafar lo camí més curt, que no es pas més que de dues centes passes ben petites y pujar dos cents nou grahons per arribar á dalt de tot del campanar; per lo que 'm sembla que no podréu menys que dir: per aquest viatge sí que no 's necessitan alforges. La segona decepció serà que com tot lo territori de que vos parlaré, es de tots ben conegut, puix lo qui més, qui menys, si no l' ha recorregut en conjunt, á lo menys en part, dotzenes de vegades, no vos trovaréu al acabar en que no hauréu sentit res de nou. Efectivament tot lo que vaig á dirvos es vell. Pero, ¿qué voléu ferhi? Tenint present alló que 's diu, que quan s' es al ball s' ha de ballar, al cap y á la fi m' he decidit á dir: Jo també só excursionista, y com á tal aquí 'm teniu. Mes entre tots los socis d' aqueix Centre, ben segur que no solsament só l' últim, sino lo menys excursionista de tots; y veushe aquí com per dos motius la meua excursió no podia esser llarga, sino curta, ben curta. Y are que ja estéu previnguts vaig á explicarvos la meua sortida de casa pera anar á dalt de la torra ó campanar del «Seny de les hores» de la Seu.

Era lo día 31 de Juliol d' aquest any; havíam entrat, per lo tant, en la canícula, lo sol picava fort y feya una calor xafogosa que casi no 's podia aguantar. Se 'm havia invitat per pujar al campanar del rellotge, y á pesar de la nyonya que feya sols lo pensar que havia de pujar tan alt, vaig enllestir mos quefers més precisos y cap á la Catedral falta gent. Y lo cas fou que haventme interesat la cosa, per pór de fer tart, vaig fer massa aviat. Diuhen que aquell qui s' espera se desespera, pero á mí no 'm va passar aixó, sino que com diuhen que qui no te res que fer fins al gat pentina, jo desde 'l peu de la porta de Sant Ivo per distraurem, me vaig posar á observar imaginativament aquell camí que havia fet desde 'l sortir de casa. Y confesso francament que may m' havia sigut tant bonich tot lo que hi ha en aquell petit tros topogràfic de la Barcelona antiga. Y ¡quants de recorts no 'm vingueren á la memoria! Lo carrer

de l' Avellana ab sa barreja de cases rónegues, modernes y alguna que ab tot y les seves pretensions no pot amagar que es més vella de lo que á primer colp d' ull aparenta, la primer que 'ns diu es que es una de les vies que 's varen formar molt avans del any de la picó, encare que sia lo del 1471, com presumí lo malhaguanyat historiayre En Joseph Corolen. Aquell carrer quins edificis assenyalan una de les vies més irregulars que 's pujan desitjar, y en quant á esquifida en sos extrems pot esser que fora dels carrers de les Mosques y de les Doncelles no se 'n trovarian gayres que ho fossen més, en son aspecte indica una llarga historia. La corroboran los noms de l' Allada, d' En Avellá y d' En Salcet y de la Font de Sant Joan que ha tingut avans del actual. Lo primer ó molt m' equivoco, ó be es un testimoni d' aquelles relacions que en altre temps existiren entre catalans y los d' aquelles diferentes nacionalitats italianes. Benjamí de Tudela en lo llibre según de sos viatges escrits en 1550 ja no 's en dona noticia, dihentnos que en aquella época nostra mar y ciutat eran molt visitades per pisans, genovesos y sicilians. Aquella gent influí sens dupte ab la amistat en nostre modo de ser en totes les manifestacions de la vida colectiva, després d' haver trascendit lo suficient en l' individual. En lo terreno relligiós nos impulsaren á la práctica de diferentes devocions, com les de Sant Telm, de Sant B'ay, de Sant Nicolau de Bari, de Santa Llucia, de Santa Rosalia de Viterbo, á la de la Verge Santíssima baix les advocacions de Loreto, del Carme y altres. D' allí nos varen venir los frares Menors, los Dominicans, les monjes Claretas y alguna altre institució monástica; y si be ho observém fins l' art, especialment en l' arquitectura en quant se refereix al estil ogival, mes te relació ab l' estil italiá que ab lo germánich, puix la línea horizontal que veyém adquireix certa importancia aquí, li dona cert aspecte clásich que no s' observa en lo según com en lo primer. Y de que les nostres costums participaren de les d' allá nos ho diu, lo vici del mal parlar que si es bastant comú entre nosaltres, no es menys general entre los fills d' Italia. Més encare: nostra cuyna tingué tant d' italiana, que ben segur que trasladat un catalá allí, no trovava á faltar lo menjá de casa. Pera convencer d' aixó no sols mentarém los macarrons, sino la sanfayna, lo sang y fetxe, lo romesco, les sardines escabetxades y l' ali-oli, quina paraula nos recorda l' ali-olio italiá. Que aixó no es una suposició perque sí, ho demostra també lo que los nostres cuyners eran anomenats *becos* com en aquells paysos los anomenavan *beccos*, nom originat de la costúm que hi havia entre los del ofici de condimentar menjars, de clavar en les portes de sos establiments los bechs de la viram d' importancia que matavan quan havien de preparar un apat de aquells que vulgarment se 'n deya de *cal Ample*. Y per si algú encare duptás de lo que dich, no hi ha més que observar que aquí hi ha hagut verdaderes dinasties de *becos*, de lo qual n' es bon testimoni aquella familia Zanotti que procedent de la ribera d' Horta, bisbat de Novara y regne de Sicilia, estableix en aquesta ciutat la primera casa de menjar y hospedatge

que s' anomena Fonda, per haver de baixarse alguns grahons per entrarhi, la qual obté tant lo favor públich que en 1571, després de temps inmemorial de fundada, se ven obligada á engrandir son establiment que persevera fins als nostres dies. Més hi ha encare; y es que aquesta intervenció forastera, subsisteix de tal modo que cinquanta anys enrera, encare la mayor part dels fondistes de Barcelona son italians. Los noms d' Antonietti, Pattozini, Polino, Guippini, Cabagliano, Matehotzi, Ratehotzi y altres no 'ns deixarán pas mentir.

Are be: tornant á la paraula Allada, que fou lo nom primitiu de nostre carrer, segons los diccionaris que havém consultat, es l' antiga nominació de Ali-oli. ¿Será massa suposar que l' tal nom vingué d' un establiment que va obtenir anomenada per lo be que confeccionava aquesta salsa? Crech que no.

Si examiném los noms antics dels carrers y places del voltant, encare 'n duptarém menys. La Tapineria y carrer d' En Vidal nos recordan lo siti hont estaven les antigues carniceries, que es de pensar no havian d' estar establertes gayre lluny de la Boria, quan era hont hi havien los corrals del bestiar destinat al consúm de la ciutat, y los escorxadors estaven establerts en lo que encare es carrer de Junqueres, en aquell punt hont hi hagué una carreró que no passava, tal vegada avuy convertit en pati, y que era anomenat del «Escorxadors vells». Lo carrer de las Freixuras nos fa esment lo punt de la ciutat, hont hi havia la venda de les dels animals morts en los escorxadors; com los carrers dels Archs de la Corribia y d' En Ripoll nos fan present que allí hi havian los Cellers y la plassa del Oli, lo punt hont era mesurat y venut aquest líquit tant indispensable al menjar.

Que per aquest cantó de la ciutat hi havian cases de menjar y beurer, no hi ha que duptarho. Lo carrer del Bou de la Plassa Nova es anomenat aixís per haverhi existit un hostel que tenia per senyal un bou pintat vermell; lo del Infern nos fa avinent aquella famosa taberna d' aquet titol; lo carrer del Forn de la Fonda, no es menys significatiu que l' de Semoleres y finalment lo de la Flor del Lliri nos remembra que allí hi havia una casa de menjar y dormir de la qual ne parlan alguna volta los dietaris per fernos asaber que anaren á posarhi gent d' upa de la que sovint venia á Barcelona, donantnos aixís á comprendre que seria una especie de Fonda de las Quatre Naciones ó Hôtel Continental. Y aquest nom de l' Allada lo tindria ja lo carrer de l' Avellana quan lo noble Guillem de Moncada en virtut de l' escriptura de compra que vá rebrer d' En Arnau, escribá de la ciutat en 1153 procedia á poblar part d' aquells arenals que hi havia per la part del carrer que encare porta lo nom d' aquell individu de l' il·lustre familia d' aquells varons que tan sovint lo feren resaltar en la nostra historia, pera constituir un barri presidit per son propi casal y que prengué la denominació de Vila Nova, quant en humil santuari se venerava per nostres pares á la gloriosa verge y martre Santa Caterina d' Alexandria en lo mateix siti hon després havia d' axecarshi lo famós con-

vent de Predicadors y lo rich comerciant En Bernat Marcús establia son Hospital del que encare n' es vident recort la capella dedicada a Nostre Senyora de la Guia y es vulgarment coneguda ab lo cognom de son fundador. Y ho crech aixís perque aquelles dues cases del capdevall properes al carrer dels Mercaders, construïdes una en lo segle XIII y l' altre en lo XV robustexen nostra opinió. Tant es aixís que si nostres informes no son equivocats, l' una, y l' altre foren de la família dels Avellás, essentne la mes antiga es de creurer la generatriu ó mellor dit la que instituí lo noble senyor que doná lo segon nom al carrer. Fixantnos en los escuts mobiliaris esculpiis en una de las finestres de la casa de la cantonada y consultats los mobiliaris que havem cregut del cas, resulta que 'l tal blassó no corresponent a un Avellá sino a un Abella, venint en conexement de que lo tal noble cavaller qui instituí son casal hagué d' esser En Bernat Abella, noble gironés qui vá coneórrer com son pare Ramon y altres individuos de sa família a la conquesta de Valencia en temps de Jaume I y any 1238, causant als moros gran terror en la presa de la ciutat del Turia y de les viles de Dénia, Xabea, Calpe, Altea, Benisa y Zafor. Ennoblit tant esforçat guerrer per lo gran monarca d' Aragó, s' establi á Barcelona pera estar mes aprop de la cort y mes a les ordres del rey. Ab lo temps vá perdrens aquest nom del carrer prenent lo de Salcet, qui no havem pogut saber qui era. De totes maneres en lo segle XVI, encare s' anomenava carrer d' En Avellá tota la Via desde la Riera de Sant Joan fins al carrer de les Frexures.

Pero als 23 d' Agost del 1432 los Obrers de la ciutat y dos mestres de cases capitularen les condicions baix les quals devía esser construïda, pero que segons se veu no vá anarshi molt depresa a construir-la puix que fins als 10 de Novembre del 1434 no vá esser venuda a la ciutat per un tal Bernat Solá, la casa en quin solar aquella devia edificarse. En les capitulacions se marcaren les gárgoles que devía haverhi y entre altres coses se determina que devía haverhi la imatge de Sant Joan Baptista en una capelleta. Aquesta fent motivá que 'l poble comensás a anomenar lo tros del carrer que acaba als quatre cantons del de Mercaders, de la Font de Sant Joan, generalisantse cada dia mes, l' anomenarlo aixís, per l' estima que vá obtenir l' aigua per part del poble que arribá fins a atribuhirli qualitats medicinals y per lo tant curatives, especialment al punt de la mitja nit de la vigília de la festa de la Nativitat del Sant Precursor. Aquella font altre dels exemplars de construccions destinades a enministrar tan esencial element de vida al vehinat, tenia certa semblansa ab les de les plasses de Santa Maria y de Sant Just y fou desfigurada ó inutilizada quant demunt d' ell vá carregarshi part de lo casa-hospital de pelegrins ó de Santa Marta, en la primera meytat del segle passat. Per allá l' any 1823 quan en la corporació municipal varen preponderhi corrents iconoclastiques ab lo hipocrit pretext de privar que presenti actes poch reverents, se manaren tapiar totes les capelles dels nostres carrers, en aquells mateixos dies que

eren destruhides les iglesies de Sant Cugat y de Sant Jaume, tenint d' esser trasladades, ses administracions parroquials l' una a Santa Caterina, y l' altre a Santa Mónica, fou tapiada la de la font de Sant Joan, quedantne molt fácil l' imatge amagada. Encare se veuben algunes de les esculpturades roselles y se marcan hont eren les aixetes de la primitiva font. Y com a recort del crèdit del aigua, avuy dia encare hi ha qui espera las dotze de la nit de Sant Joan de Juny, per anar a remullarshi lo cap en la creensa de que ab aquella ablució será lliura de migranya y de dolor. En la part mes estreta del carrer hi ha la ben coneguda casa de la Bomba. S' anomena aixís, perque pujant quatre ó cinch grahons del primer ram de l' escala, a má esquerra s' hi trova colocada com a aparato del llum de gas, una bola ab un bech tota de ferro y tant pesanta que difícilment portaria un home. Fou engegada desde Montjuich en aquella diada tristament célebre per tot fill de Barcelona, lo 3 de Decembre del 1842, en que per ordre del regent de la corona d' Espanya per esser encare menor d' edat la reyna Isabel II, fou aquesta capital bombejada. Desde 'l Passeig de Gracia diuen que s' ho vá estar mirant durant bona estona, per veurho de mes aprop que de Sarriá, aquell bon senyor, qui no era altre que 'l popularissim general Espartero. Desde un quart de dotze del matí fins a dos quarts de dues de la matinada, foren tirades desde 'l castell, 380 bombes de 14 pulgades; 304 de 12, y 96 de 10. En quan a granades, 60 de 9 pulgades y 36 de 7; y per afegidura 62 bales rases de canons de veintiquatre y 76 de canons de 12; en conjunt 1014 proyectils. Dels efectes causats, sols diré que foren prop de 500 les cases que mes ó menys varen rebrer dany; que 'ls perjudicis ocasionats s' avaloraren en sis milions de rals, pujant a una quantitat aproximadament igual les pèrdues en mobles y objectes. La tal casa de la Bomba entre altres recorts que guarda, hi ha lo de que en l' entressol molts anys enderrera s' hi vá establir una societat recreativa que donava funcions teatrals. Un dels jovencels aficionats a fer comedies era lo malhaguanyat escriptor dramátich en Joseph Feliu y Codina. Allí en la sala del darrera de l' habitació, podriam dir que tingué sa escola práctica lo futur autor dels drames «Los fadrins externs», «Lo Nuvi» y altres produccions que son bones joyes del teatre catalá y d' algunes mes que fan honor a la dramática castellana.

En un altre pis de la mateixa casa, fá mes de quinze anys que no una sola vegada, vá menjarhi invitat pel estadant que era un il·lustrat capítular de la Seu, lo fill d' aquella família humil de Granollers generalment coneguda per la d' *En Metc...*, qui fou una de les figures mes importants d' aquella missió catòlica que per allá l' any 40 y tants comensá a espargir per les terres de l' Australia la llavor d' una civilització cristiana y social que devia enaltir a aquella gent que les poblaven. Y fem menció del personatge y d' aquella empresa, en quan al primer, perque nos plau sempre fer recordansa d' aquells compaysans que ab veraders y positius medis s' han fet dignes de póstuma glorificació: y en quan a

la segona, per lo molt que varen contribuir catalans a son desenrotll y a sos profitosos fruyts. Lo fundador d' aytal missió fou lo Reverendíssim P. Fra. Rosendo Salvadó, fill de Galicia, qui una vegada hagué una mica obert, lo camí d' aquella laudable empresa de civilitzar als habitants d' aquell pays, vá venir a Catalunya a buscar los cooperadors mes actius a son plan y no poques vegades los diners convenients pera tirar avant lo emprés; de manera que una de les obres mes capdals y que mes ennoblexen al nostre poble en aquest segle es sens dupte, lo molt que influí en lo desenrotll y resultat possitiu al be d' aquella nissaga que vivia en un estat selvatge mes ó menys acentuat. En efecte aquell zelocíssim varó apostólic gallego, primer bisbe católic d' aquelles regions, de Catalunya s' endugué no sols los missioners mes disposats a ajudar-lo en sa evangélica tasca, sino los pagesos que havien d' ensenyar als naturals d' aquell pays la manera de cultivar les terres, los artesans que havien de ensinestrar-los en exercir los variats oficis referents a les necessitats de la vida social, los industrials que devian mostrarlosi com s' elaboran les manufactures referents a las no menys indispensables exigencies de la naturalesa que motivan la indumentaria y fins catalá fou lo primer metge. En efecte; un día dels del any 1849 sortia de Santa Maria del Mar una processó composta de tots aquells qui anaven a aquell pays ab los propòsits de fonamentarhi la civilització de l' Europa católica. La precehia aquell granollench, portant un pendó en lo qual s' hi ostentaue la imatge de Maria Santíssima. Era llavors sacerdot qui havia abandonat la carrera médica que 'n havia estudiat y acabat durant aquells anys en que per causa de les vicissituds polítiques foren molts los qui 's varen veurer precisats a abandonar la eclesiástica. Convertit en prelat zelocíssim d' un dels bisbats que fou precis crear en aquelles regions llunyanes veyem a aquell jove capellá de quaranta cinch anys en era visitant per última vegada la terra que 'l ha vist naxer. Trobantse a Barcelona s' esdeve la mort del virtuosíssim bisbe Urquinaona y aquell verdader apóstol de la civilització cristiana presideix los funerals y enterro del qui dexá tants bons recorts de son pontificat.

RAMÓN N. COMAS

(Continuará.)

Al Prelat catalá Dr. Torras y Bages

L' arbre sant de la Fe
cad' any estent sas branques
cad' any ab mes vigor
ne trau nove brotade
mes fruyt com lo d' aquest
temps fa que no 'n donave.
Y com alegre al cor,
com l' omple d' esperança
veurer que del jardí

qu' embelleix nostre Patria,
encar' de tant en tant
se 'n cull fresca y gemade,
bonica de color,
sens' corchs dins les entranyes
la fruyta que del cel
apar n' es devallade.
¡Com gosa a fruició
la patria catalana!
Y quant... ¡mol mes encar!
de Vich l' hermosa plana
regent en son bisbat
despres del gran Morgades
al nó menys sabi y gran
doctor Torras y Bages.
Deu vulga que aquest fruyt
no assaborim debades,
Deu vulga que apreciem
y conforme Ell nos mana
tot lo inmens del honor
que ha volgut dispensarnse;
puig l' arbre de la Fe
que arrela en nostre Patria
fruyt com lo d' aquest any
¡quant temps que no 'n donave!

JOSEPH ABRIL VIRGILI

CARTA OBERTA

Arxiprestat de Martorell

27 d' Octubre 1899.

Sr. D. Pere Mr. Bordoy y Torrents

Amich del cor: No estranyi que li dongue aquest nom ab tot y 'l poch temps que 'l coneixo, perque la veritat es que jo desitjo ser amich de vosté.

Los datos que de vosté 'n tenia; la impresió agradabilíssima que 'm causá al veure 'l per primera y fins ara única vegada, y sentirlo parlar de sas aficions filosóficas cap al escotisme; lo carácter que vegí en vosté, franch, obert y catalá; y un talent natural no comú, que tot seguit pugní regoneixer en vosté, y engrandit encare per l' estudi y l' erudició; me proporcionaren un plaer gran, no gens frequent que a l' interior me feya exclamar: axis los desitjas tú als amichs.

Y res, tinch ganas d'esser amich de vosté, y amich de debó; y per ma part ja no haig de ferhi més.

Aquesta carta ja li desitjava escriure pochs dias després d' haver tingut lo gust de coneixer personalment a vosté, però mas ocupacions per una part, mas aficions lulianas per altra que 'm fan passar freneticas las horas que no empleo sobre l' edició moguntina del *opus* lulí, y 'l temps qu' are últimament he sigut a Mallorca en busca d' obras del Beato, han retrassat, com veu, moltíssim los quatre mots que li estich endressant ara.

Mes al tornar de la ciutat hont vá neixer lo gran polígraf, y al trobar-me ab la bella defensa que vosté ha escrit dels furs del escotisme, me he dit: prou;

dexaho tot y agafa la ploma per En Bordoy; cumplint d'aquesta manera un dever d'amistat, y al mateix temps una promesa que li vaig fer.

En efecte, deyam aquell dia si era ó no lo Doctor Subtil qui en lo segle XIV vá aprobar la *Ars Magna* Iuliana.

A un servidor ahir com avuy me sembla que si, y 'm fundo en las rahons següents.

Diu lo Cardenal Gonzalez en sa *Historia de la Filosofia* (vol. II, pl. 297) que l'Escoto ensenyava á París pels anys 1306-7; donchs be, la aprobació de la Doctrina Iuliana per la Universitat de París porta la data de Febrer de 1309, y allí s'hi troban los noms d'un *Joannes Scotus in Artibus Magister*, y d'un altre *Joannes Scotus* á secas. Axis es que generalment s'ha cregut sempre que un de tals Escots era lo Doctor Subtil.

Vegi sinó vosté lo que diu lo Pare Pasqual en son *Examen de la Critica que de l'Art Iuliana n'havia fet lo P. Feyjo* (vol. I, pl. 85 y seq.): «La aprobació de la Universitat de París á favor de la Art Iuliana, que sembla deu estar exempta de tota excepció, no se li assenta be al P. Feyjo. Se troba en lo volúm I de las Obras Iulianas, y la donan per certa molts dels qui adalt havém citat.

La va regoneixer per legitima lo Rey D. Alfons V. d'Aragó en un Privilegi donat á Castellnou de Nápoli als 26 de Janer de 1449, y assegura haver vist lo seu autèntich sellat ab lo Sello de la Curia de París; y lo P. Matheu Ferchio en la Vida del Subtil. Doctor Escoto diu, que l'Ilustre Cavaller Scipió Claramonte Cassanate li va escriure, que havia vist á París la *Ars Brevis* de Ramon Llull aprobada per molts Theolechs, entre 'ls quals hi estava firmat de sa má En Joan Duns Escoto.»

Al cap d'un parell de planas, continua lo mateix P. Pasqual: «Dech advertir, que encare que 's creu generalment que 'l Joan Duns Escoto, qui firmá esta Aprobació, es lo Doctor Subtil, Wadingo en sos Anals á l'any 1308, núm. 33, ho té per error; porque aquells quaranta Mestres varen suscriure la Aprobació lo dimars després de l'Octava de la Purificació de Nostra Senyora l'any 1309, y 'l Doctor Subtil, diu, havia mort als 8 de Novembre de 1308; mes en aixó s'equivocá En Wadingo.

La veritat es que en aquell dia l'Oficial de la Curia de París despatxá las ditas Lletres; en las que 's diu que ls Mestres Joan de Salinas y Miquel de Jonquerio, los qui per comissió seva varen rebre 'l jurament dels dits quaranta Mestres, li referiren la aprobació que aquestos Doctors davan de la Art, la havian sentit explicar al mateix Mestre Ramon Llull per molts y varis temps *per aliqua tempora* en la mateixa casa ahont habitava: tot lo qual denota que avans de despatxarse aquestas Lletres s'havia donada y firmada aquesta Aprobació, de la que 'n dona fe l'espressat Oficial; y encare que 'l Doctor Subtil morí á Colonia tres mesos avans de la data d'aqueixas Lletres, feya poch que havia sortit de París; donchs segons En Wadingo en l'any mateix de 1308 en que morí ensenyava á París ab gran aplaudiment; essent axis, no 's troba cap repugnan-

cia pera que podés firmar aqueixa Aprobació lo Doctor Subtil Escoto.

Aquesta ensenyansa de la *Ars Brevis* á París, y la assistència d'aquestos Mestres á ella, sembla de via ser desde l'any 1307, en lo que pel Janer vá acabar En Llull aquest llibre á Pisa en lo Convent de Predicadors, fins al Mars de 1308, en que una altre vegada ja 's trobava á Pisa pera concloure la *Ars Generalis ultima*, com ho feu, permaneixent allí fins al Maig que se'n va á París á Montpeller ahont residí fins al Novembre; y si be pel Janer de 1309 ja 's trobava á París ahont acabá la *Methaphisica nova*, sembla curt lo temps que residí á París fins l'Octava de la Purificació pera verificarse, que aquells Mestres havian assistit á la ensenyansa de la *Ars* per alguns temps; y axí axó deurá reduhirse al any 1307. després que feya poch era acabada aquesta *Ars Brevis*, y principis del 1308, temps en que l'Escoto vivia á París.

Axó que sembla ser axí té una grossa dificultat, y es que 'l Beato Llull en son llibre de la *Disputa ab lo serrañi Hamar*, que pel mes d'Abril de 1308 va concloure en llatí á Pisa, diu en lo fi, que venint desterrat de Burgia en odi de la Fé cristiana, naufragá devant lo port de Pisa, de qual naufragi n'escapá quasi despullat, y recordantse de la disputa que havia tingut ab aquell Moro, la que vá escriure allí en arabich, alashoras la posá en llatí. D'aquesta narració que sembla parla de cosa succehida de poch, se'n deduix, que lo que mediá entre 'l Janer de 1307 y 'l Mars de 1308 s'empleá entre anar y venir de Bugia, y axí no 's trobá alashoras lo Beato Ramon á París pera ensenyar la seva Art; y en tot aquest intermedi no hi ha data de cap llibre seu á París, ni en cap altre part, y no es verosimil que 'l qui sempre escrivia llibres, passés tant de temps sense escriure cap.

L'Autor coetani de sa Vida impresa en lo volúm I de la edició moguntina de las obras del Beato, es de parer que aquesta anada y vinguda de Bugia succehi avans per l'any 1306, porque en lo capítol V, número 5. diu que 'l Beato Llull se'n aná á Lleó de Fransa á pregar al Papa y Cardenals algunas cosas que tenia meditadas, útils á la Christiandat; y no atenant aquestos las sevas súplicas diu en lo capítol VI, que de Lleó passá á Mallorca, y d'allí á Bugia á predicar la Fé de Christo, ahont per molt temps lo tingueren pres en varis llochs de la presó, de manera que en un d'ells hi vá estar mitj any; y constant dels Llibres del Beato Llull que solament vá estar á Lleó de Fransa pel Novembre de 1305, en que comensá l'*Art General ultima*, y en ocasió que pel mateix mes y any fou en aquesta Ciutat coronat En Clement V, no es mala deducció que posteriorment y per l'any de 1306 succehis aquesta anada y tornada de Bugia, y sa presó tant llarga; la que's comproba no aparexent cap llibre seu compost en aquest mateix any de 1306.

Res defineixo per cert en una materia tant fosca, pero deixa de ser lo més probable que fos lo Doctor Subtil Escoto un dels qui aprobaren la Art Iuliana; y en aquesta suposició mes val lo seu vot que 'l de

tots los que puga presentar lo P. Feyjoo en contrari; y dat, que no fos un d'ells lo Subtil Escoto, essent alashoras tant célebre aquella Universitat, no sé en quin judici no pesará més lo dictámen d'aquestos quaranta Mestres que 'l de tots los que presentá lo P. Feyjoo, quan aquells parlaren de la Art, haventla estudiada, y aquestos no n'estavan informats».

Fins aquí son paraules del mes benemérit dels, y axó es tot lo que li puch dir respecte á lo que déyam aquell dia.

Me sembla, donchs, á mi també, com el P. Pasqual, que 'l venerable doctor Subtil Escoto conegué y aprobá l' *Ars luliana*, regoneixent sa utilitat.

¿Y á vosté que li sembla? (1).

Altres relacions he trobat encare llegint llibres lulians, entre 'l Venerable Escoto y 'l Beato Ramon.

Lo mateix P. Pasqual (lloch citat, pl. 97) creu que 'l Doctor Subtil vá practicar també la *Ars Mag-*

(1) Com tant ó més important que 'l saber si 'l Doctor Subtil conegué y aprob. ó no lo Sistema científich lulí ho es lo coneixer las propias paraulas ab que aquell distinguidíssim centre docent va emetre son judici sobres la utilitat d'aquella *Ars Magna*, li vaig ara á copiar trayentho del vol. I de la edició moguntina de las obras del Beat Ramon, la sentència sencera de la Universitat de París. Diu aixís:

Universis praesentes litteras inspecturis, Officialis Curiae Parisiensis, in Domino salutem.

Noverint Universi, quod in praesentia Magistri Joannis de Salinas et Michaelis de Junquerio nostrorum Clericorum juratorum, quibus in iis et majoribus fidem indubiam adhibemus, et quibus quo ad haec commisimus, tenore praesentium, vices nostras, propter hoc personaliter constituti, Magister Martinus in medicina Magister, Joannes Scotus in Artibus Magister, Raymundus de Bitercoin Medicina Baccalarius, Frater Clemens Prior Servorum sanctae Mariae Parisiensis, Frater Amasins ejusdem loci, Magister Petrus Burgundus in Artibus Magister, Magister Aegibius Magister in Artibus, de Valle Ponte, Mathaeus Guidonis Baccalarius in Artibus, Gaufridus de Meldis, Joannes Scotus, Petrus de Parisiis, Bertrandus de Frigia, Lambertus de Normania, Laurentius de Hispania, Guillelmus de Scotia, Henricus de Burgundia, Joannes de Normania Baccalarius in Artibus ac Magister, Aegidius et plures alii, usque ad numerum quadraginta in dictis Scientiis experti, asseruerunt per eorum juramenta n. n. vi, do llo, metu vel fraude ad hoc inducti, sed sua spontanea voluntate ad requisitionem Magistri Raymundi Lullii Cata ani de Majoricis, quod ipsi a dicto Magistro Raymundo Lullio audierunt per aliqua tempora Artem seu Scientiam, quam dicitur fecisse, seu adinvenisse idem Magister Raymundus, quae quidem Ars seu Scientia sic incipit: *Deus cum tua suma Perfectione incipit Ar. Generabis ul. ma. Ratio, quare fecimus istam Ar. em Brevem, est, ut Ars Magna facilius sciatur; nam scita ista Ar. e praedicta, et etiam aliae Artes de acili poterun. addisci; et sic terminatur: ad honorem et ad laudem Dei et publicae utilitatis finis Raymundus hunch Librum P. sis, in Monasterio Sancti Domini, in mense Januario, anno 1307, incarnationis Domini Nos. r. Jesu Christi. Asseruerunt etiam dicti Magistri et omnes alii, ut praedicitur, per eorum juramenta, coram praefatis juratis nostris, quod dicta Ars seu Scientia erat bona, utilis et necessaria, prout ipsi perpendere poterant, seu etiam judicare, et quod in ea nihil erat contra fidem catholicam, seu etiam dictae fidei repugnans, multa autem ad sustentationem dictae fidei, et pro ipsa facientia, in dicta Scientia seu Arte poterant inveniri. Praemissa autem facta et acta ac etiam testificata ab ipsa Magistris et Baccalariis, ut praefatum est, coram praefatis Clericis juratis nostris fuerunt, in domo, quam ad praeseus inhabilitat idem Magister Raymundus Lullius, in vico Bucariae Parisiensis, ultra parvum Pontem versus Sequanam, prout ipsi jurati nostri nobis retulerunt oraculo vivae rocis.*

Ad quorum relationem sigillum praedictae parisiensis Curiae duximus litteris praesentibus apponendum, in testimonium praemissorum. Datum anno Domini 1309, die Martis post Octavas Festi Purificationis Beatae Virginis Mariae Gloriosae.

De Junquerio,

na, y axis ho diu ab aquestas paraulas: «Havia determinat manifestar que 'l Doctor Subtil Escoto va practicar també lo método lulí; però com ha crescut massa ja aquesta Disertació, y no puch deixar de tractar d'altres subgectes, no ho faré, suposant que fàcilment creurá tothom que un enteniment tan Subtil y penetrant haurá omplert sas Obras de moltíssimas máximas universals y trascendents, quan est fou son propi método, si creyém á Wadingo, qui en sos Anals diu que 'l método d' Escoto feu establir unas famosas proposicions universals que li servian de principis peresoldre ab molta subtileza totas las sevas afirmacions.»

Vosté que coneix tant las obras d'aquell escolástich, ¿que m'hi diu ab aixó?

Perdoni, amich Bordoy si l'he molestat boy massa ab totas aquestas cosas: parlant del Beato Ramon á mi 'm passa 'l temps ab molta facilitat y pressa.

Per si li fá pesa aquesta carta y si la Direcció la vol encabir en las planas de LA CREU DEL MONTSENY á mi sempre 'm plaurá ara y en tot temps y lloch veure plegats y agermanats lo nom de vosté y 'l de son afectíssim s. y amich

MOSSEN SALVADOR BOVÉ.

¡Sols per Deu!

No hi truqueu paç al meu cor
que sas portas te tancadas,
las cridorias d'aquest mon
no vol paç mes escoltarlas.
No hi truqueu deliris folls,
ni las vanas esperanças
que per valtres s' es ben mort
y 'l qu' es mort no sent ni parla.
Lluny ben lluny fugiu, fugiu,
no turbeu paç la pau santa
que dessota de la Creu
fa solet, sens anyoravos.
Lluny ben lluny, fugiu, fugiu
que 'l qu' es mort, ni tampoch ayma.

Y si acás no 'ns hà d'aymar,
trucariau endebades.
Al qui dorm sota la Creu
no vinguén á desvetllarlo
que la Creu vol dir sols pau
y ab vosaltres no hi te estada.
Mort, ben mort, per valtres es,
y per Deu sols viu desd' are.
No hi truqueu, vos torno á dir
que sas portas son tancadas.

IGNASI ROVIRA COLL.

S. Hilari Septembre de 1899.

La Mare de Deu de les Sogues

NARRACIÓ HISTÓRICA DEDICADA AL BON AMICH

EN FRANCISCO BOSCH Y ABELLA

(Continuació)

Entre les persones de talla que visitaren a la Mare de Deu de les Sogues en la època felix de la trovalla, s'hi compta al per tots conceptes Il·lustríssim Senyor En Arnau de Prexene bisbe de Urgell que hi anà desde Balaguer ahont estaria passant Pastoral Visita. Fou un dels 300 Pares que ab sa doctrina contribuï al lluhiment y profitós exit del tercer Concili General de Letrán celebrat en 1179.

Manat per dit Sr. Bisbe, s'anomena *Miracle* el lloch ahont la Verge s'aparegué al Joan Amorós y en atenció a que li feu la mercé de nusarli les sogues passant'hi la ma, maná axís mateix que s'anomenés *Mare de Deu de les Sogues* a la celestial Imatge que tot l'Urgell te per amorosa mare.

El 14 de Juliol de 1589 se firmá l'acta de concessió del Santuari de *Les Sogues* als P. P. Trinitaris quins tingueren el plaher de rebrer' n'aprobació de la Santedat de Ciment VIII en l'any 1592.

La historia mes complerta que s'ha fet d'aquesta Santa Verge es sens dupte la del esmentat Pare Torrentó relligiós de la S. S. Trinitat en el *Miracle* y malgrat l'haver pogut consultar tots els documents que anirian extenent, apareix molt incomplerta, ja que hi han considerables salts d'èpoques poguentse notar que del any 1191 passa al de 1589 contant entre mitj, no res mes sino que la devoció aná creixent a mida que s'anaren divulgant les gracies obtingudes per la celestial Emperatriu testimoniades per les «cadenes, grillons, crossas y mortalles» que arreu penjavan de les parets del temple.

En l'any 1707 quan les forses del funest Felip V s'ensenyorien de la plassa de Lleyda, una ma criminal robaba també a la Mare de Deu de les Sogues; consterná al país per espay de quinze anys. El Pare Tomás Herrero fou qui retorná la alegria al país ab la trovalla de la anyorada Imatge segons conta del modo següent: «Declaro afirmo y testifico devant de tots que en el día 8 de Setembre de 1722, estant confessant en l'Esglesia del Convent Trinitari de Sant Salvador en Fraga, vingué als meus peus un home de uns 40 anys d'edat. el quin en el discurs de la confessió, va manifestarme que'l dia, en que les armes del Rey recobraren a la Ciutat de Lleyda, y any de 1707, en el saqueix a que foren entregats los pobles de Urgell, trová fora del convent a la Santa Imatge y se l'emportá juntament ab algunes apreciables joyes que trová; que, despres de robarho tot, volgué entrar en el convent, y no ho feu perque sentí per dos vegades seguides dins de sí una gran resistència que li va impedi, impossibilitantlo per complert en la tercera vegada que s'proposá executar sa perversa intenció, no per cap incident corporal sino per extraordinari impuls interior; reflexioná allavors y compregué per fi que de tot aixó n'era

causa el robo sacrílech, com així ho experimentá y reconegué, quan després d'haverse arrepentit y proposat restituir la Santa Imatge, 's trová de repent lliure y expedit pera emprendre de nou son viatge.

Pero que per sa inconstancia y ceguedat no sols no executá son proposit, sino que retingué en son poder sens ningun culte ni veneració la Santa Imatge fins al citat día, aquell que la entregava molt arrepenit en l'acte de la confessió y rebé de ses mans el allí Confessor y Relligiós Trinitari.

S' instruí un procés per averiguar si realment era l'auténtica Mare de Deu de les Sogues, y en 19 de Novembre 's rebé el fallo afirmatiu del Bisbe de Urgell, Ilm. Simeó de Guinda.

Als festeigs celebrats pera retornar la preuhada perla a sa conxa, hi prengueren part les principals personalitats del Urgell, obrint la solemníssima professó, arrencada a Bellví, un piquet de 40 soldats de cavall que junt ab 24 de peu que davan guardia d'honor a la Verge, foren enviats a dit objecte per les autoritats militars de Tárrega y Lleyda.

VALERI SERRA BOLDÚ

(Continuará)

Escripturística

LECTURA SOBRE LA «VULGATA»

feta per Fra Lluís de León a Salamanca
devant de mes de trescents oyents

(Continuació)

PROPOSICIÓ DÉCIMO-SEXTA: En tercer lloch aixís m'argumento: Quan pera definir alguna qüestió citém algún testimoni de la Vulgata, ó s'ha d'estar del tot al mateix, y aixís tenim lo que volém provar, ó es lícit apel·lar al exemplars grechs y hebreus: y aixó no apar que puguí dir-se, perque aixís no n's quedaria rahó pera convence als heretjes, pus encontinent apelarien a altres exemplars. A aço responc. Primer que tots los testimonis pels quals les coses y dogmes de nostra Fé poden ésser confirmades, son de tal manera faelment expressats en la Vulgata que ningú pot dir que s'trobin d'altre modo en l'Escriptura original. En segon lloch dich que si tal volta en alguna nova qüestió s'aduhís algún testimoni de la Vulgata, que discrepés del codex original y ab sols dit testimoni s'hagués de definir la qüestió, perteneixeria al juhi de l'Esglesia y del Pontifex establir sobre la vera lliçó: y pel mateix fet de que per aytal testimoni definís l'assumppte, declararia que la vera lliçó es aquella que porta la Vulgata: y aquest judici s'podria fer comparant mutuament molts codices de totes llengües y examinant les cites y interpretacions del Sants Pares. Y a lo que s'diu que no tindriem medi pera convence als heretjes ho nego, puig es podrian convence [remetent-los] al juhi de l'Esglesia al qual els heretges son obligats a subjectar-se, y a la qual perteneix establir, aixís como sobre la vera intel·ligencia de les Escriptures, aixís també sobre la vera lliçó de les mateixes. En lo qual s'ha de advertir que l's mateixos heretjes, no volen

esser convinguts per nosaltres á causa de llur pertinàcia, puig si els oposém el sentí dels Sants Pares, diuen que aqueixos erraren: si les definicions dels Concilis, es burlen dels mateixos: si l's textos de les Sagrades Lletres, encare que entre ells y nosaltres consti y se convingui sobre les veres lliçó y Escriptura, mes les interpreten y exposen de altre modo. Mes pera l' catòlich n' hi ha prou que convenci als heretjes pels catòlichs, ço es, á aquells que tenen com sagrada l' autoritat dels Concilis, veneren les sentencies dels Sants Pares y tenen per verdadera Escriptura la que l' Esglesia y l's Pontífices tenen per verdadera, y per verdader sentit de l' Escriptura aquell que semblantment te l' Esglesia á la qual, com digui, perteneixen les dues coses, ço es, jutjar sobre l's vers sentit y lliçó.

PROPOSICIÓ FINAL (DÉCIMO SÉPTIMA): Per últim dich que no repugna que en lo sucesiu pugui fer-se alguna traducció qui en tot y per tot expressés mes apte y significantment l' Escriptura original que la Vulgata: puig si trau els erros que per culpa dels llibrers se introduhiren á la Vulgata: si lo que s' traduhit ambigüament ho posas clar: si lo posat poch significantment ho substituïeixes per lo mes expressiu, aleshores si á tot alló que en la Vulgata es traduhit ab molta intel·ligencia y faeltat hi anyadeixes el cúmul dit de perfeccions, existirà sens dupte una edició sobre la qual no hi haurá catòlich que pugui fer cap reparo. Mes quan dich qu' es pot fer una altre edició mes apte, no expresso que sigui á cada hu lícit el fer-la, puig si s' hagués de fer, s' hauria de estar á la voluntat y autoritat de l' Esglesia y dels Pontífices, y á l' aprobació á juhi dels mateixos.

Comentaris del Traductor

Autoritat y perfeccions dels Codices hebreu y grech y la Vulgata.—Pera completar la *Lectura* qu' hem traduhida del llatí convé primerament estudiar encare que breument quina autoritat te la Biblia original y la Vulgata. Els textos originals, com diuen els escripturaris, tenen indiscutible autoritat intrínseca perque en si contenen la paraula de Deu tal y en la forma que Deu la inspirá. Mes la Vulgata no te en si mes autoritat que la de traducció, molt notable y tota la de que justament gosa li ha donada ab molta rahó l' Esglesia, y baix aquest punt de vista l' autoritat de la Vulgata es extrínseca. Pero l' Esglesia al autorisar la Vulgata no ha entés may que dita traducció fos tant perfecte com l' original, y confessá ses múltiples imperfeccions al establir que l' edició llatina es corregeixi pels originals. Aquestes múltiples imperfeccions provenen ó de part del traductor ó be de la mateixa impossibilitat de traduhir els molts y diferents y vers sentits de l' Escriptura original. Interminables ens fariem si haguéssim de senyalar totes les deficiències del traductor que, corregides per l' original resulten aptíssimes y molt clares pera provar les coses de Fé. Veusaquí un sol exemple: «Hi há un lloch—diu Fr. Lluís de León—singular en el salm CIX, encara que *algot obscur segons la lletra llatina*, mes, segons l' original manifest y molt clar: en tant grau que 'ls Doctors antichs que floreixeren avans de la vinguda de

»Jesu Crist, coneixeren d' allí y aixís ho varen escriure, que la Mare del Mesies havia de concebir »verge per virtut de Deu y sens obra de varó. Per »que traduhit á la lletra el lloch expressat diu d' »aquesta manera: *En resplandors de santetat del »ventre y de l' aurora; ab tu la rosada de ton naixement etc.*» (Noms de Cristo-llib. I § III).

Pera provar la dificultat á que s' presta l' hebreu si l' traductor vol posar tots sos significats, bastará també un sol exemple. En llurs comentaris titolats *El perfecte Predicador ó Exposició al Ecclesiastés* (cap. IV.-v, IV, y sobre aquestes paraules *Rursus contemplatus sum* etz. diu Fra Lluís: «Aquest lloch »te dues interpretacions: perque alguns entenen que »parla aquí Salomón de l' enveja á la qual son sub- »jectes totes les obres dels mortals, encare que sien »excelents y honestas etc.—Altres ho interpreten d' »altre manera dihent qve aquí parla Solomó del mal d' »avaricia etz...—y es aixís veritat que les paraules »hebraïques donen lloch á una y altre interpretació, »perqué en l' hebreu al peu de la lletra diu aixís: »*Et vidi omnem laborem et omnem industriam ope- »ris quod ipsa zelus viri erga proximum suum*; y »aixís es pot entendre haver dit Salomó, ó que la »mateixa industria de les coses humanes, la mateixa »excelencia y tot el treball que s' posa en obrar va- »ronil y excelentment provoca celos y enveja dels »altres, contra l' que aixís ho fa: ó s' pot entendre »d' altra manera, que la mateixa industria s' diri- »geixi y vaigi á parar á aquest fi que s' envejar els »bens dels altres, y no sols els apeteixi sinó que pro- »curi tenirlos pera si ab injuria del posselidor, lo »qual propiament perteneix á aquella part d' enve- »ja que á dalt diguerem».

PERE MÁRTYR BORDOY

(Acabará)

GAZETILLES

Lo diumenge passat la Associació dels Lluïsos de S. Pau dedicá una funció extraordinaria al jove y llorejat autor dramàtic En Francesch Pradell.

Se qosaren en escena dugues obres seues, el drama «La forsa de les passions» y «Un niu de rahons» que serviren de gran lluhiment á quants prengueren part en son desemenyo.

Lo Centre Moral instructiu del carrer de les Gracies á Gracia, estrená la vetllada de tots Sants una gemada sarsuela de nostre estimat col·laborador En Joseph Abril y Virgili, intitulada «Una nit á l' encesa» ab música del conegut mestre senyor Casadó.

Felicitem al senyor Abril per son nou triomf en el teatro catòlich.

S' están ultimant ab gran activitat els treballs literaris pera 'l número extraordinari que publicarem próximament á llahor del Doctor Subtil Joan Duns Escoto, Mestre de l' escola franciscana.

Per nostra part procurarem que l' art, les belles lletres y lo didàctic es presentin agermanades, oferint aixís un digne obsequi al defensor de l' Inmaculada.

OBRES DE MOSSEN JACINTO VERDAGUER

L'Atlántida

POEMA

encuadernat ricament

4 PESSETES

JESUS INFANT

TRILOGIA

ab tres fototopies

3 PESSETES

Se venen als preus indicats, en la Administració de nostre periódich aixís com totes les del mateix autor, no agotades.

Imprempta Antoniana

76 - GERONA - 76

BARCELONA

Aquesta casa, única en sa classe, fundada ab l'únich y exclusiu objecte de reglamentar en sos tallers lo treball cristià, ofereix sos serveys al públich, ab la seguretat de que pot competir en tots conceptes ab els demés establiments d' esta industria. No s' admet cap treball contrari á la Fe ó Moral catòliques.

Se compran y venen

TOTA MENA DE LLIBRES VELLIS

EN LO DESPATX DE

N' ANTÓN CASTELLS

Portaferrisa, 16, escala

BARCELONA

Calendari Seráfich-Antonià

PERA 1900

Aqueix preciós Calendari que ab tanta acceptació ha sigut rebut en anys anteriors per els Terciaris Francescans y devots de Sant Antoni, es ven als preus de

Calendari, cartró y taco.. . . . 0'50 ptes.

Taco solt 0'30 "

En les demandes al per major, es farán rebaixes convencionals. No s' enviarán per correu menos de 6 calendaris. L' import es remet al fer la demanda y aqueix deu dirigirse á l' administració de *La Voz de San Antonio*. Sevilla. — Villanueva del Ariscal.—Convento de Loreto.